

ODPRAWA POŚMIERTNA

Na mocy art. 93 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, odprawę pośmiertną należy wypłacić w razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania po jego rozwiązaniu zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby. Odprawę pośmiertną dzieli się w częściach równych pomiędzy wszystkich uprawnionych członków rodziny. Jeżeli jednak po zmarłym pracowniku pozostał tylko jeden członek rodziny uprawniony do odprawy pośmiertnej, przysługuje mu odprawa w wysokości połowy kwoty wynikającej z art. 93 § 2 k.p.

Wysokość odprawy jest uzależniona od okresu zatrudnienia pracownika u danego pracodawcy i wynosi:

- 1) jednomiesięczne wynagrodzenie, jeżeli pracownik był zatrudniony krócej niż 10 lat,
- 2) trzymiesięczne wynagrodzenie, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 10 lat,
- 3) sześciomiesięczne wynagrodzenie, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 15 lat.

Zgodnie z art. 93 § 4 k.p. odprawa pośmiertna przysługuje następującym członkom rodziny pracownika:

- 1) małżonkowi,
- 2) innym członkom rodziny spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Pozostali członkowie rodziny zmarłego pracownika uprawnieni są do odprawy pośmiertnej jeżeli spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej. W myśl przepisów art. 67-71 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uprawnionymi członkami rodziny są:

- dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione;
- przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, z wyłączeniem dzieci przyjętych na wychowanie i utrzymanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka;
- rodzice

Jak wynika z art. 68 ust. 1 w/w ustawy dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Małżonkowi odprawa należy się bezwarunkowo i nie jest uzależniona od spełnienia przez niego dodatkowych warunków do nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym pracowniku.

W przypadku jednak małżonka pozostającego w separacji odprawa pośmiertna nie przysługuje, gdyż zgodnie z art. 61⁴ § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego orzeczenie separacji ma skutki takie, jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, chyba że ustawa stanowi inaczej.

W przypadku przyjętych na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuków, rodzeństwa i innych dzieci, prawo do świadczenia przysługuje im jeśli spełniają warunki dotyczące dzieci własnych, dzieci współmałżonka oraz dzieci przysposobionych, a ponadto zostały przyjęte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią ubezpieczonego, chyba że śmierć była następstwem wypadku, oraz nie mogą mieć prawa do świadczenia po swoich zmarłych rodzicach, a gdy rodzice żyją, jeżeli:

- a) nie mogą zapewnić im utrzymania albo
- b) ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek był ich opiekunem ustanowionym przez sąd;

W przypadku rodziców prawo do świadczenia pośmiertnego przysługuje im jeżeli:

- 1) zmarły bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania;
- 2) spełniają odpowiednio warunki określone dla wdowy i wdowca, czyli w chwili śmierci zmarłego osiągnęli wiek 50 lat lub byli niezdolni do pracy albo wychowują co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawują pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej.

Osoba uprawniona do renty rodzinnej powinna złożyć wniosek o wypłatę świadczeń po zmarłym pracowniku. Powinna przedłożyć do wglądu dokumenty, z których wynika, że jest podmiotem uprawnionym do tych świadczeń.

Obecnie obowiązujące przepisy prawa pracy i ustawy o ochronie danych osobowych nie dają podstaw do żądania aktów stanu cywilnego do wypłaty odprawy pośmiertnej.

Co ważne, jeśli pracownik pozostawał w więcej niż jednym stosunku pracy, to prawo do odprawy pośmiertnej będzie przysługiwało osobom uprawnionym w ramach każdego z nich.

Odprawa pośmiertna nie jest podstawą wymiaru składek ZUS, o czym stanowi wprost § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106, ze zm.). Nie odprowadza się także od niej podatku dochodowego od osób fizycznych (art. 21 ust. 1 pkt 7 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.).

Odprawa pośmiertna nie przysługuje członkom rodziny, jeżeli pracodawca ubezpieczył pracownika na życie, a odszkodowanie wypłacone przez

instytucję ubezpieczeniową jest nie niższe niż przysługująca odprawa pośmiertna.

Jeżeli odszkodowanie jest niższe od odprawy pośmiertnej, pracodawca jest obowiązany wypłacić rodzinie kwotę stanowiącą różnicę między tymi świadczeniami.

Należy zwrócić uwagę, iż w razie braku osób uprawnionych na podstawie wyżej wskazanych przepisów, prawa te wchodzi do spadku. W takim przypadku należy przedstawić pracodawcy postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku lub notarialny akt poświadczenia dziedziczenia. Wówczas powinien on wypłacić odprawę pośmiertną na rzecz osób wskazanych w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku lub notarialnym akcie poświadczenia dziedziczenia. Nie można jednak wykluczyć, że spadek odziedziczy ktoś inny na podstawie ujawnionego testamentu.